

4 MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET (MAT)

4.1 MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEIDEN TAUSTA

4.1.1 Kansainväliset sopimukset

Vaikka alueidenkäyttöä koskeva päätöksenteko on täysin kansallista, vaikuttavat siihen kansallisen tavoitteenasettelun lisäksi kansainväliset sopimukset. Suomi on sitoutunut lukuisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joiden velvoitteiden toteuttaminen edellyttää myös alueidenkäytön keinojen käyttöä.

Ilmastonmuutosta koskeva YK:n puitesopimuksen (SopS 61/1994) tavoitteena on kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakiinnuttaminen ilmakehässä turvalliselle tasolle. Ilmastositoumuksiin liittyvässä Kioton pöytäkirjassa teollisuusmaat sitoutuvat vähentämään pöytäkirjassa mainittuja kasvihuonekaasupäästöjään niin, että niiden kokonaisuus vähenee vähintään 5 % vuoden 1990 päästöjen tasosta velvoitekauden 2008-2012 aikana. EU:n sisäinen taakanjaon mukaan Suomen tulee vuoteen 2010 mennessä vakiinnuttaa kasvihuonekaasupäästöt vuoden 1990 tasolle.

Suomen kaltaisessa maassa alue- ja yhdyskuntarakenteella on merkittävä vaikutus ilmastonmuutoksen hallinnassa. Teollisuuden päästöjen ohella suurimmat päästölähteet ovat rakennusten lämmitys ja liikenne, joihin molempiin voidaan vaikuttaa alueidenkäytön ratkaisulla. Tavoitteilla pyritään vaikuttamaan energian tehokkaaseen käyttöön, energian säästöön ja uusiutui-

en energialähteiden lisääntyvään käyttöön, jotka omalta osaltaan hidastavat ilmastonmuutosta.

Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 78/1994) tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintökäyttäjien monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö. Sopimuksen mukaan monimuotoisuus tulisi integroida osaksi yhteiskunnan eri sektoreiden sisäisiä ja niiden välisiä suunnitelmia ja toimintaperiaatteita. Sopimus laajentaa suojeleminen myös perinteisen luonnonsuojelun ulkopuolelle.

Alueidenkäytössä on tärkeää painottaa luonnon monimuotoisuutta osana eri maankäyttötarpeita kokonaisvaltaisesti yhteen sovittavaa alueidenkäytön suunnittelua. Tärkeää on kiinnittää huomiota vihervyöhykkeiden ja monipuolisten luonnonympäristöjen riittävyteen yhdyskuntien kehittämisessä, ekologisten käytävien tarpeeseen sekä ekologisesti merkittävien ja yhtenäisten luonnonalueiden säilymiseen yhtenäisenä.

Suomea velvoittaa tällä hetkellä kolme kulttuuriympäristön suojelemaa koskevaa kansainvälistä sopimusta. Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta koskevan yleissopimuksen (SopS 19/1987) tavoitteena on yhtenäisen ja tehokkaan järjestelmän luominen yleismaailmallisesti arvokkaan kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi. Sopimusosapuolia veloitetaan suojelemaan alueellaan olevat maailmanperintökohteet.

Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelemaa koskeva yleissopimus (SopS 10/1992) edellyttää sopimusosapuolilta toimenpiteitä rakennustaiteellisen perin-

nön suojelemiseksi. Rakennustaiteellinen perintö kattaa kaikki historiallisesti, arkeologisesti, taiteellisesti, tieteellisesti, yhteiskunnallisesti tai teknisesti huomattavan mielenkiintoiset rakennukset ja rakenteet sekä kaupunki ja maaseuturakennusten ryhmät.

Eurooppalaisen yleissopimuksen arkeologisen perinnön suojelemaa (SopS 26/1995) tarkoituksena on suojella arkeologista perintöä Euroopan maiden yhteisen muistin lähteenä sekä historiallisen ja tieteellisen tutkimuksen välineenä. Sopijapuolet sitoutuvat pyrkimykseen sovittaa yhteen arkeologiset ja maankäytön suunnittelun tarpeet.

Suomi allekirjoitti Euroopan maisemasopimuksen 20.10.2000. Se asettaa velvoitteiksi huomioida maisemalliset tekijät lainsäädännössä ja eri tason toimintaohjelmissa, edistää tietoisuutta maisemallisista arvoista, määritellä ja analysoida maisemia ja hyväksyä niille laatutavoitteita sekä hyväksyä maiseman suojelemaan, hoitoon ja suunnitteluun tarpeellisia välineitä. Sopimus tulee voimaan sen jälkeen kun kymmenen valtiota on ratifioinut sen.

Alueidenkäytön suunnittelu on ratkaisevassa asemassa näiden sopimusten täytäntöönpanossa. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa kansainväliset sopimukset ja yleensä valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriperintöarvojen säilyminen asetetaan alueidenkäytön lähtökohdiksi. Tavoitteissa korostuu kulttuuriperintöarvojen merkitys ja huomioon ottaminen alueiden identiteetin, vetovoimaisuuden ja matkailun kehittämisen tukena.

4.1.2 Euroopan unionin aluesuunnitelma, ESDP

Suomi on EU:n jäsenmaana hyväksynyt vuonna 1999 Euroopan aluesuunnittelun ja aluekehityksen suuntaviivat (European Spatial Development Perspective, ESDP). ESDP-asiakirja on merkittävä askel EU:n aluesuunnittelu-yhteistyössä. Keskustelu suuntaviivoista on lisännyt rajat ylittävää yhteistyötä aluesuunnittelukysymyksissä eri jäsenmaiden välillä. Suuntaviivat eivät sido jäsenmaita, mutta ovat luonteeltaan yhteisesti hyväksytyjä aluesuunnittelun periaatteita. Läheisyysperiaatetta noudattaen aluesuunnittelun lopulliset ratkaisut tehdään jäsenmaan suunnittelu- ja hallintojärjestelmän puitteissa.

ESDP-suuntaviivat on ryhmitelty kolmeen pääryhmään, joita ovat tasapainoisen ja monikeskuksisen kaupunkijärjestelmän luominen sekä kaupungin ja maaseudun välisen suhteen uudistaminen, infrastruktuurin ja tiedon yhdenmukaisen saatavuuden varmistaminen sekä luonnon- ja kulttuuriperinnön järkevä hoito ja suojeleminen.

Monikeskinen aluerakenne ja -aluekehitys korostaa tasapainoisen yhdyskuntarakenteen merkitystä ja kaupunkien yhteistyön tarvetta. Suuntaviivat nostavat esille yhdyskuntarakenteen hajoamisen varjopuolet ja korostavat huolellisen sijainti- ja rakentamispolitiikan merkitystä. Tärkeänä pidetään kaupunkien ja niitä ympäröivien kuntien yhteistyön tiivistämistä.

ESDP-asiakirja lähtee mm. siitä, että toimiva liikenne ja riittävät tietoliikennemahdollisuudet ovat tärkeä edellytys EU:n reuna-alueiden kehittämisessä. ESDP-suuntaviivat korostavat liikenteen kasvun haittoja ja että

järkevällä aluesuunnittelulla voidaan vaikuttaa liikennetarpeen vähentämiseen. Olemassa olevan infrastruktuurin tehokkaampaa hyväksi käyttöä olisi lisättävä eri kuljetusmuotojen välisillä kuljetusketjuilla. Rautateiden ja vesiliikenteen hyödyntämistä tavaraliikenteessä olisi lisättävä. Tärkeänä pidetään myös aluesuunnittelun ja liikennesuunnittelun nykyistä parempaa yhteensovittamista.

ESDP-asiakirjassa todetaan, että aluesuunnittelulla voi olla paikallisella ja alueellisella tasolla tärkeä tehtävä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lisäksi korostetaan luonnon ja kulttuuriperinnön merkitystä taloudellisen kehityksen perustana. Tärkeänä pidetään myös yhteen sovitettujen aluesuunnittelustrategioiden laatimista kulttuurimaisemien vaalimiseksi sekä ympäristöltään herkkien alueiden turvaamiseksi.

Suomalainen yhdyskuntakehitys ja siihen liittyvät ongelmat ja mahdollisuudet ovat pitkälti samanlaisia Euroopan unionissa havaittavien yleisten kehityssuuntien kanssa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovatkin sisällöltään ja painotuksiltaan samansuuntaisia ESDP-suuntaviivojen kanssa ja ne siten edistävät ESDP-suunnitteluperiaatteiden toteuttamista Suomessa.

4.1.3 Lainsäädännön ohjausvaikutus

Maankäyttö- ja rakennuslain keskeiset tavoitelinjaukset ja sisältövaatimukset

Alueiden käytön yleisenä tavoitteena (MRL 1§) on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edis-

tetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.

Maakuntakaavan ohjeena tulee olla (MRL 28§) luonnonsuojelulain suojeluohjelmat ja -päätökset sekä maisema-alueita koskevat perustamispäätökset.

Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä (MRL 28§) erityisesti huomiota:

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen;
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN.
- Lisäksi on pidettävä silmällä myös alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei asianosaisille synny kohtuutonta haittaa.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella (MRL 25§). Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, MRL 22§, VN:n päätös 30.11.2000) tulee ottaa huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista, kun on kyseessä:

- aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön;
- valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Muun lainsäädännön vaikutukset maakuntakaavoitukseen

Maankäyttö- ja rakennuslaki on osa ympäristönkäytön ohjausjärjestelmää, johon kuuluu monia muita lakeja. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta keskeisimpiä ovat **luonnonsuojelulaki, metsälaki, vesilaki, maa-aineslaki, rakennussuojelulaki, muinaismuistolaki ja ympäristönsuojelulaki**. Näissä laeissa säädetään muiden tavoitteiden ohella myös suojelusta kyseisellä toimialalla ja asetetaan ehdottomia rajoituksia ympäristön muuttamiselle. Ympäristön suojelusta huolehditaan ensisijaisesti erityislainsäädännön vaatimusten mukaisesti ja niissä määritellyin keinoin.

Alueidenkäytön suunnittelulle on maankäyttö- ja rakennuslailla määritelty erityislakeja kokonaisvaltaisemat tavoitteet. Lain 5§:ssä alueidenkäytön suunnittelun tavoitteeksi on asetettu mm. luonnon monimuotoisuu-

den ja muiden luonnonarvojen säilyminen, kulttuuriarvojen vaaliminen, ympäristönsuojelu ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen sekä luonnonvarojen säästeliäs käyttö. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulee tukea ja edistää laissa määriteltyjen alueidenkäytön suunnittelun tavoitteiden saavuttamista. Edellä mainittujen ympäristötavoitteiden edistäminen kuuluu näin ollen myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden piiriin.

Vaikka varsinaiset suojelutehtävät hoidetaan erityislakien nojalla, tulee suojelutavoitteiden toteutumista edistää ja tukea myös alueidenkäytön ja sen suunnittelun keinoin. Alueidenkäytön suunnittelu on luonteeltaan kokonaisvaltaista ja eri intressejä yhteen sovittavaa toimintaa, jossa tunnistetaan toiminnalliset tarpeet ja sovitetaan ne ympäristön vaatimuksiin. Tämä edesauttaa ympäristöllisten näkökohtien riittävän laaja-alaista tarkastelua ja varhaista huomioon ottamista alueidenkäytön suunnittelussa ennen hankekohtaisia ratkaisuja ja erityislakien mukaisia menettelyjä.

4.1.4. MAAKUNTASUUNNITELMAN TAVOITTEET

Hämeen kehittämisen tavoitteiden pohjaksi maakuntasuunnitelmassa 26. 11. 2001 määritettiin Hämeen visio vuodelle 2020 seuraavasti:

Yhteistyössä toimiva Häme tarjoaa vuonna 2020 vetovoimaisen toimintaympäristön kansainvälisesti kilpailukykyisille yrityksille, joiden toiminta perustuu korkeaan teknologiaan ja verkostoitumiseen. Korkeatasoiset julkiset palvelut tukevat yritystoiminnan menestystä.

- Häme on osa Etelä-Suomea, joka on maailmalle markkinoitu ja maailmalla helposti saavutettavissa.
- Hämeessä uudet kulttuurit, ajatukset, kyvyt ja elämykset liitetään osaksi maakunnan nuorekasta ja kannustavaa identiteettiä.
- Häme on innovatiivinen, luonnonläheinen ja turvallinen elinympäristö, jossa työ, asuminen, opiskelu ja vapaa-aika yhdistyvät kestäväällä tavalla.
- Hämmäläinen on harkitsevainen, osaava ja osallistuva kansainvälinen suomalainen.

Maakuntakaavaan kohdistuvat maakuntasuunnitelman tavoitteet:

Maakuntasuunnitelma korostaa Hämeen hyödyntämistä logistisena solmukohtana ja että maakunnasta luodaan Suomessa toimivien jakelu- ja keräilykeskusten tavoiteltu toimipaikka.

Yhdyskuntien perusrakenteita kehitetään maakuntasuunnitelman mukaisesti kestäväällä tavalla seudullisina ja maakunnallisina kokonaisuuksina.

Positiivisen väestö- ja työpaikkakehityksen tukemiseksi maankäytön suunnittelulla ja -aluevarauksilla turvataan asutukselle ja yrityksille mahdollisuus sijoittua hyvään toimintaympäristöön kilpailukyysisesti. Tämä mahdollistaa etätöiden ja tarvittaessa työssäkäynnin kotikunnan ja myös maakunnan ulkopuolella.

Hämeen matkailun menestystekijöitä, kuten luonto-, virkistys- ja kulttuurimatkailukohteiden saavutavuutta ja tunnettavuutta sekä laatua ja palvelutasoa parannetaan. Hämeen elämysmatkailukohteita markki-

noidaan myös kansainvälisesti. Hämeen puhdas, kaunis ja hiljainen luonto sekä monikerroksinen kulttuuriympäristö tarjoaa elämyksiä yhden päivän puitteissa tehtävän matkan päässä pääkaupunkiseudusta; kansainvälisistä lentokentistä ja satamista.

Hämeen luonto säilytetään monimuotoisena ja ympäristö puhtaana sekä viihtyisänä. Kulttuurimaisemasta ja –ympäristöstä huolehditaan. Luonnonvaroja käytetään kestävästi. Luonto ja ympäristö nähdään paitsi luonnonvarana ja taloudellisena resurssina, mutta myös suojelun, hoidon ja arvostuksen kohteena. Kansallispuistoja ja virkistysalueita kehitetään osana hyvin hoidettua luonnonvarojen kokonaisuutta.

Maakuntasuunnitelman väestöä ja työpaikkoja koskevat tavoitteet on esitetty luvussa 3.

4.2 MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

4.2.1 Maakuntakaavan yleistavoitteet (Maakuntavaltuusto 27.11.2000)

Maakuntakaavan tavoitteena on, tukeutuen sijaintiin ja parantuneeseen yhteysverkkoon sekä monipuoliseen ympäristöön, kehittää Hämettä vetovoimaisena asuinmaakuntana, kilpailukykyisenä yritysten sijoitusalueena ja houkuttelevana vapaa-ajan maakuntana. Tähän pyritään hyödyntämällä Etelä-Suomeen ja pääkaupunkiseudulle suuntautuvan kasvavan väestö- ja työpaikkamäärän luomia kasvumahdollisuuksia ja kehittämällä Hämettä osana Helsinki-Hämeenlinna-Tampere-vyöhykettä. Maakuntakaavalla varaudutaan nykyistä selvästi korkeampaan väestö- ja työpaikkakasvuun maakunnassa.

4.2.2 Maakuntakaavan mitoitukselliset tavoitteet

Maakuntakaavan mitoituksen lähtökohtana on maakuntasuunnitelman väestö- ja työpaikkasuunnitteen, jota on jatkettu vuodesta 2020 maakuntakaavan ohjevuoteen 2025. Kyseisen vuoden väestötavoite on koko maakunnassa 182 600 asukasta työpaikkatavoite 75 000 työpaikkaa. Vuosittain väestötavoite merkitsee 0,42% vuosikasvua.

Maakuntakaavassa asumiseen tarvittavien uusien alueiden mitoitustavoite on rakennusoikeutena 4,2 miljoonaa kerrosneliometriä. Se perustuu Hämeen liiton väestösuunnitteeseen 2025, tiedettyyn yleiseen asumisväljyyden kasvuun ja rakennuskannan poistumaan sekä maakuntakaavan mitoitusräjäytys- eli vara-alueiden synnyttämään rakentamistarpeeseen. Maakuntakaavan mitoitustavoitteena on keskimäärin 1200 uutta asuntoa vuodessa vuoteen 2025 saakka.

4.2.3 Maakuntakaavan sisällölliset tavoitteet

Kanta-Hämeen maakuntakaavan sisällön tavoitteet on jaoteltu MRL 28§ mukaisesti perustuen maakuntakaavan sisältövaatimukseen. ESDP:n tavoitteet ja valtakunnalliset alueidentiteettitavoitteet on sisällytetty soveltuvilta osin maakuntakaavan tavoitteisiin.

Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Maakuntakaavalla tuetaan maakunnan tasapainoista väestön kasvua, aluerakenteen kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukykyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita, edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää käyttöä.

Maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakenteen mitoituksen perustana on maakuntasuunnitelman väestö- ja työpaikkasuunnite, joka perustuu Hämeen liiton arvioon maakunnan tulevasta kehityksestä. Siihen perustuen maakuntakaavassa varaudutaan asumisen ja elinkeinoalueiden vaihtoehtoihin ja joustaviin toteuttamismalleihin.

Niin taajama- kuin maaseutualueidenkin kehittämisessä varaudutaan pääkaupunkiseudun väestönkasvun ja muun kehityksen ja suuntautumiseen liikenneväylien ja erityisesti raideliikenteen vyöhykkeille Kanta-Hämeessä. Joustavan työssäkäynnin mahdollisuuksia muihin Etelä-Suomen keskuksiin edistetään, samoin etätöiden edellytyksiä.

Aluerakenteen runkona kehitetään Hämeenlinnaa maakuntakeskuksena ja seutukeskuksena, Riihimäkeä ja Forssa seutukeskuksina sekä maaseudun keskuksen muodostamaa verkostoa. Edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä.

Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä

huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen ja muihin kulttuuripiirteisiin sekä korkeatasoi- siin, maakunnan omaleimaisuutta vahvistaviin, maise- makuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin.

Asumisen kehittämisessä kiinnitetään huomiota monipuoliseen tarjontaan ja asumisen laadullisiin kysy- myksiin. Asumiselle osoitetaan vaihtoehtoja kerrostalo- valtaisista kaupunkimaisista, pientalovaltaisista taajama- maisista ja väljästi rakennetuista maaseutumaisista ympäristöistä. Asumisen laatutekijöistä maakuntakaavassa otetaan huomioon liikenneolot, työssäkäynnin sujuvuus, palvelujen saavutettavuus, viherympäristö, ajallinen ker- roksisuus ja keskustojen viihtyisyys.

Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita va- paa-ajan toimintoja suunnataan ensisijaisesti tukemaan nykyisiä maaseutuasutuksen vyöhykkeitä, maaseudun taajamia, kyläverkostoa ja olemassa olevan infrastruk- tuurin hyväksikäyttöä. Otetaan huomioon maaseudun elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuoli- staminen sekä tarve saada uusia pysyviä asukkaita.

Kaupunkiseutujen työssäkäyntialueilla varmistetaan alueidenkäytölliset edellytykset asuntorakentamisel- le, sen tarkoituksenmukaiselle sijoittumiselle ja hyvälle elinympäristölle. Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoi- sina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskusta-alueita kehitetään moni- puoluisina palvelujen, asumisen, työnteon ja vapaa-ajan alueina.

Vähittäiskaupan suuryksikköjen ja paljon tilaa vie-

vän erikoistavarakaupan sijoituksella tuetaan kaupun- kiseutujen yhdyskuntarakennetta. Maaseudun erikois- tavarakaupan sijoituksella tuetaan liikenneverkkoon ja asutusrakenteeseen tukeutuen maaseudun monipuolis- ta kehittämistä.

Turvataan riittävät alueidenkäytölliset ja toiminnal- liset edellytykset maanpuolustuksen toiminnolle maa- kunnassa.

Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä pyritään vähentä- mään liikennetarvetta ja edistämään joukkoliikenteen edellytyksiä. Tavoitteena on ympäristövaikutuksiltaan edullinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä.

Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskunta- rakennetta ja eheyttämällä taajamia. Yhdyskuntaraken- netta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hy- vin eri väestöryhmien saavutettavissa. Liikennejärjestel- mien kokonaisvaltaisella kehittämisellä tuetaan joustavia työmarkkinoita maakunnassa ja Etelä-Suomessa.

Otetaan huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet ja edis- tetään niiden säilymistä yhtenäisinä. Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita pyritään säilyttämään myös taajamien lähi- vyöhykkeillä. Laajojen metsätalousalueiden yhtenäisyys pyritään turvaamaan.

Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomio- ta ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen

poistamiseen Otetaan huomioon olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat mm. pilaantunei- siin maa-alueisiin liittyen. Asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja sijoitettaessa kiinnitetään erityistä huomiota melun vaikutuksiin ja meluntorjuntaan.

Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

Liikennejärjestelmiä kehitetään kokonaisuutena, joka kä- sittää eri liikennemuodot ja palvelee sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Liikennejärjestel- mien kehittämisellä tuetaan ympäristövaikutuksiltaan edullista yhdyskuntarakennetta. Liikenneverkot sovite- taan muuhun maankäyttöön siten, että liikenneturvalli- suus paranee.

Turvataan valtakunnallisesti merkittävien ratojen ja maanteiden sekä niihin tukeutuvien ylimaakunnallisten vyöhykkeiden kehittämismahdollisuudet. Tulevaisuuden yhteistarpeisiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneverkostoja. Pitkällä tähtäimellä varaudutaan tieverkon täydentämistarpeisiin. Liikenne- muotojen yhteistyötä ja joukkoliikenteen toimintamah- dollisuuksia edistetään varaamalla tarvittavat alueet tavaraliikenneterminaaleja ja henkilöliikenteen matka- keskuksia varten.

Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -vyöhykkeellä on tavoitteena ohjata pitkämatkainen liikenne valtatielle 3 ja hyödyntää moottoritien kapasiteetti. Itäistä radanvarsii- tietä kehitetään taajamien välistä liikennettä palvelevana väylänä, jolta pitkämatkainen liikenne voidaan suunn-

ta poikittaisväylien kautta moottoritiele. Entistä valtatietä, maantietä 130 kehitetään aikaisempaa paremmin maankäyttöä palvelevaksi väyläksi, joka jäsenellään selkeistä taajama- ja maaseutujakoista muodostuvaksi yhteydeksi. Kehäväylien ja sisääntuloteiden kehittämiseen varaudutaan kaikilla kaupunkiseuduilla.

Itä-länsisuuntaista Ylisen Pietarin yhteyttä kehitetään Pietarin ja Skandinavian suuntiin. Hämeenlinna-Lahti yhteysväliä varaudutaan tulevaisuuden liikenteen palvelutason turvaamiseen. Poikittaisyhteyden kehittämismahdollisuuksia edistetään HHT-vyöhykkeeltä länteen Forssaan ja Turku-Toijala-Tampere vyöhykkeelle. Valtatien 2 ja kantatie 54 kehittämiseen varaudutaan käynnissä olevia kehittämishankkeita pidemmällä aikavälillä.

Varaudutaan nopean liikenteen ja taajamajunayhteyksien kehittämiseen Helsinki-Tampere ja Helsinki-Lahti pääradoilla. Kehitetään nykyisiä asemanseutuja taajamajunien liikennepaikkoina ja luodaan edellytyksiä Harvialan ja Monnin liikennepalveluiden kehittämiseen pitkällä tähtäimellä.

Turvataan toimivat yhteydet satamiin ja lentoasemille. Turvataan lentotoiminnan kehittämismahdollisuudet kaikilla kolmella kaupunkiseudulla. Varaudutaan Malmin lentokenttää korvaavan lentoaseman sijoittumiseen maakunnan alueelle.

Seudullista perustieverkkoa kehitetään ja turvataan maaseutuasuutuksen ja maankäytön kannalta seudullisesti merkittävät yhdystieyhteydet ja liikenteen palvelutaso. Edistetään seudullisten kevytliikenneverkostojen

kehittämismahdollisuuksia ja jatkuvien reittien muodostumista.

Teknisen huollon järjestelyissä pyritään ympäristön ja talouden kannalta kestäviin ratkaisuihin. Energiahuollon, jätehuollon ja vesihuollon tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä tuetaan alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuutta. Yhdyskuntien teknisen huollon perusrakenteita kehitetään kestäväällä tavalla seudullisina ja maakunnallisina kokonaisuuksina.

Edistetään kotimaisten ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Turvataan valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien voimajohtojen ja kaasuputkien toteuttamisen edellytykset. Maakuntakaavassa otetaan huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisten ja laajentamisten tarpeet. Ensisijaisesti pyritään hyödyntämään olemassa olevia johtokäytäviä mutta myös uusia aluevarauksia tarvitaan.

Keskeisin jätehuollon tavoite on jätteiden synnyn ehkäiseminen ja jätemäärien vähentäminen. Jätehuollossa edistetään jätteiden hyötykäyttöä ja korkeatasoista käsittelyä. Jätteenkäsittelyä varten osoitetaan alueet siten, että syntyvä jäte voidaan mahdollisimman pitkälle hyödyntää ja käsitellä valtakunnallisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukaisesti.

Turvataan alueellisten vesihuoltoratkaisujen toteutusedellytykset ja jätevesien korkeatasoinen käsittely sekä terveellisen ja hyvälaatuisen pohjaveden riittävä saanti.

Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö

Pohja- ja pintavesien säilyminen käyttökelpoisina ja puhtaina turvataan maankäyttöä ohjaamalla. Vesi- ja rantaluonnon suojelun kannalta erityistä suojelua vaativien vesistöjen luonnontilaisuuden vaatimuksia edistetään.

Uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen kestävää käyttöä edistetään. Luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville turvataan. Luontotyyppipohjaisiin kokonaisarvioihin ja luonnonvaroja säästävään käyttöön perustuen turvataan yhdyskuntien rakentamisen vaatiman kiviaineksen joustava saanti harju-, kallio- ja moreenialueilta pitkällä tähtäimellä. Varataan tarpeelliset alueet maa-ainestenotolle ja varaudutaan myös maakunnan ulkopuolelta, erityisesti pääkaupunkiseudulta tuleviin tarpeisiin. Arvokkaiden rakennuskivien hyötykäytön mahdollisuudet turvataan.

Turvetuotannon edellytykset turvataan osana kotimaisen energiavarojen hyötykäyttöä ja ympäristörakentamista. Tuotanto- ja suojelutarpeet sovitetaan yhteen varmistamalla suoluonnon monimuotoisuus ja muut ympäristönäkökohdat. Turvetuotanto suunnataan ensisijaisesti pääosin ojitetuille soille.

Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä edistetään hyödyntämällä maakunnan hyvää sijaintia ja saavutettavuutta osana nopeasti kehittyvää Etelä-Suomea ja Itämeren aluetta.

Varaudutaan työnteon, asumisen ja vapaa-ajan yhdistelmien tuomiin uusiin mahdollisuuksiin hyödyntämällä suurten kaupunkiseutujen hyvää tavoitettavuutta, teknologian kehittymistä sekä työnteon vapautumista ajan ja paikan sidoksista.

Erityyppisiin tarpeisiin soveltuvia elinkeinotoimintojen alueita osoitetaan taajamien yhteyteen sekä hyvien liikenneyhteyksien varsille, olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta tukien. Luodaan maankäytöllisiä edellytyksiä kaupunkiseuduttaiselle elinkeinoyhteistyölle varaamalla alueita eri tyyppisiin toimintoihin, mm. hyvin suuria tiloja tarvitseville ja ympäristöhäiriöitä aiheuttaville toiminnolle. Erityistä huomiota kiinnitetään erilaisten toimintojen tarpeisiin ja vaikutuksiin suhteessa sijaintiin, ympäristöön ja mitoitukseen. Liikenteen ja teknisen huollon ratkaisuilla edistetään yritysten toimintaedellytyksiä.

Olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta tukevaa palveluverkostoa edistetään ottamalla huomioon päivit- täistavarakaupan muutokset, kaupan suuryksiköt, tilaa vaativa erikoistavara kauppa sekä maaseudun kauppa- keskittymät ja palveluverkko. Turvataan sekä yksityisen että julkisen sektorin palvelutaso ja kehittyminen. Kaupunkikeskustoja kehitetään kävelypainotteisina monipuolisten palvelujen ja erikoistavara kauppan keskittyminä.

Matkailua edistetään osoittamalla matkailupalvelujen alueita taajamista ja maaseudulta, sijainniltaan hyviltä ja ympäristöltään vetovoimaisilta aluekokonaisuuksilta, tukien olemassa olevia palveluita. Matkailua tuetaan matkailun oheistoimintoja palvelevan infrastruktuurin monipuolisella kehittämisellä – esimerkiksi kytkemäl-

lä matkailu- ja virkistyspalvelut sekä luonto- ja kulttuurinähtävyydet osaksi laajaa vapaa-ajanalueiden verkostoa. Monikäyttöisiä reitistöjä kehitetään maakunnan vesistöjen sekä luonnon ja kulttuuriympäristön suomia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Maaseutuelinkeinojen harjoittamisen maankäytölliset mahdollisuudet varmistetaan pitkällä tähtäimellä.

Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Maiseman, luonnonarvojen ja kiinteän kulttuuriperinnön vaalimisessa otetaan huomioon kansainvälisten ja kansallisten sopimusten, päätösten ja ohjelmien sisältö sekä maakunnalliset ja seudulliset tarpeet. Maisemaltaan, luonnoltaan tai kulttuuriympäristöltään arvokkailla alueilla ja niiden ympäristössä edistetään säilyttämistä ja suojelutavoitteiden toteuttamista. Hämäläisen maiseman maakunnallisia erityispiirteitä korostetaan.

Elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden alueiden monimuotoisuutta, uhanalaisten lajien elinympäristöjen säilymistä, luonnon biotooppien ja luonnontyyppien suojelua sekä ekologisten yhteyksien säilymistä edistetään. Hämeen luonnonarvojen erityispiirteinä turvataan monipuolisten kasvillisuustyyppien, rikkaiden lintuvesien, vesistöjen- ja rantojen sekä jääkauden muovaamien ja muiden geologisten muodostumien suojelu.

Kulttuuriympäristön vaalimisessa korostetaan Hämeen historiallista luonnetta ja ajallista kerroksisuutta. Maakunnalle ominaisten arvokkaiden maisemien,

muinaisjäännösten ja rakennettujen ympäristöjen sekä niiden muodostamien kokonaisuuksien säilyttämistä edistetään. Vanha ja uusi rakentaminen sovitetaan yhteen kulttuurillisesti kestäväällä tavalla.

Virkistykseen soveltuviin alueiden riittävyys

Maakunnallisia ja seudullisia virkistysalueita varataan riittävä määrä maakunnan asukkaiden tarpeisiin ulkoilualueina taajamavyöhykkeiltä ja retkeilyalueina vetovoimaisilta luontoalueilta.

Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistys- ja luontomatkailualuekokonaisuuksien monipuoliseen kehittämiseen varaudutaan erityisesti Hämeen järviylängöllä sekä Evon ja Hauhon reitistön alueella.

Taajamat ja virkistysalueet kytketään toisiinsa ulkoilureitistöjen ja muilla vapaa-ajan reitistöjen muodostamalla verkostolla. Verkostojen toteutuksessa otetaan huomioon reitistöjen ja niiden palveluvarustuksen monikäyttöisyys ja eri vuoden aikojen tuomat tarpeet.

Luonnon virkistyksestä moninaiskäyttöä edistetään reitistöjärjestelyin luonnoltaan vetovoimaisilla metsäalueilla, luonnon- ja kulttuurimaisema-alueilla sekä kansallispuisto- ja muilla luonnonsuojelualueilla, vaarantamatta kuitenkaan alueiden pääasiallista käyttötar- koitusta tai alueiden suojelutavoitteita.

Virkistystoimintoja kehittämällä edistetään luonto- ja kulttuurimatkailua sekä tuetaan matkailukeskusten ja –alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan vyöhykkeiden kehittämistä toimivina palvelukokonaisuuksina.

Virkistysalueita toteuttamalla edistetään myös rantojen- ja muun luonnonsuojelun tavoitteita, luonnon monimuotoisuutta ja täydennetään luonnonsuojelualueverkkoa.

4.3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maakuntakaavan tavoitteet välittävät maakunnan strategisen ja toiminnallisen suunnittelun tavoitteet ja valtakunnalliset maankäytön linjaukset maakunnalliseen alueiden käytön suunnitteluun. Maakuntakaavan tavoitteilla pyritään ohjaamaan toimintaa siten, että ympäristön tila paranee, luonnon ja kulttuuriympäristön arvot säilyvät, yhdyskunnat ja asuinalueet kehittyvät viihtyisiksi ja turvallisiksi ja että luonnonvarojen käyttöä kehitetään kestävästi.

Maakuntakaavan yleistavoitteet tähtäävät maakunnan kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin kasvuun ja niiden vaikutukset ovat toteutuessaan myönteisiä. Yleistavoitteita tarkentavat toimialakohtaiset tavoitteet ovat toteutuessaan toimialan kannalta myönteisiä mutta saattavat olla jonkun toisen toimialan kannalta kielteisiä. Toimialojen väliset ristiriidat pyritään tunnistamaan ja sovittamaan yhteen maakuntakaavan valmistelussa.

4.3.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Vaikutukset ihmisiin

Maakuntakaavan tavoitteet tukevat ihmisten elinympäristön kehittymistä viihtyisäksi, turvalliseksi ja taloudelliseksi. Elinympäristön laatua koskevat tavoitteet koskevat

asuin-, työ- ja vapaa-ajan ympäristöjä ja niiden muodostamaa toiminnallista kokonaisuutta. Maakuntakaavan tavoitteilla pyritään myös luomaan ihmisille kuvaa alueen tulevaisuudesta. Toteutuessaan maakuntakaavan tavoitteet lisäävät maakunnan viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta kaikilla inhimillisen toiminnan alueilla ja vahvistavat ihmisten henkistä sitoutumista maakuntaan.

Vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin

Maakuntakaavan tavoitteet on asetettu maakuntasuunnitelmaan pohjautuen, tukemaan maakunnan yleisiä kehittymisen edellytyksiä. Maakuntasuunnitelman pitkän tähtäimen ja maakuntaohjelman toiminnalliset tavoitteet yhdessä maakuntakaavan tavoitteiden kanssa muodostavat maakunnan kehittämisen kokonaisuuden.

Tavoitteet edistävät elinkeinotoimintojen säilymistä, laajentumisen ja sijoittumisen edellytyksiä maakuntaan. Sitä kautta tavoitteiden toteuttamisella on positiivinen vaikutus alueen talouteen ja elinkeinoihin. Valtakunnallisten liikenneyhteyksien parantaminen vahvistaa alueen logistista sijaintia ja kilpailukykyä.

4.3.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Maakuntakaavan tavoitteet tukevat maa- ja kallioperän kestävä käyttöä. Maakuntakaavan tausta-aineistona olevat luonto- ja maa-ainesselvitykset antavat hyvän pohjan luonnonvarojen kestävälle käytölle, jossa on sovittu yhteen yhdyskuntien rakentamiseen liittyvät tarpeet ja maiseman- ja luonnonsuojelun tavoitteet.

Vesien laadun myönteistä kehitystä tukevat asutuksen ohjaaminen ja vesi- ja jätehuoltoon liittyvät tavoitteet. Ilman laatuun ja ilmastoon kohdistuvat vaikutukset ovat välillisiä ja riippuvat muun muassa autoliikenteen määrän kehitymisestä ja alueellisista energiantuotannon ratkaisuista.

4.3.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Taloudellinen toimeliaisuus, positiivinen asukasmäärän ja työllisyyden kehitys merkitsevät luonnonvarojen ja energian kulutuksen lisääntymistä. Matkailijoiden määrän kasvu lisää luontoon kohdistuvaa kulutusta ja käyttöä.

Hämeen monimuotoinen luonto on maakuntakaavan tavoitteissa alueen keskeisiä vetovoimatekijöitä, ja sille asetetut maakuntakaavan tavoitteet ovat vaikutuksiltaan myönteisiä. Myönteisellä ja hallitulla maakunnan kehityksellä luodaan niin taloudellisia kuin suunnitelmallisiakin edellytyksiä luonnonvarojen ja luonnon kestäväle käytölle.

Maakuntakaavalla yhteensovitetaan eri maankäytön intressejä ja –tarpeita. Tavoitteena on edistää luonnonvarojen, kuten pohjavesivarojen, turpeen ja kiviaineksien suunnitelmallista ja kestävä käyttöä. Näin vaikutukset ovat positiivisia verrattuna siihen, että luonnonvarojen käyttö olisi suunnittelematonta ja hajanaista.

Maakuntakaavan tavoitteet tukevat luonnon monimuotoisuuden turvaamista, arvokkaiden luontokohteiden

den ja –alueiden sekä laajojen yhtenäisten luonnonalueiden säilymistä. Tällä on erityisen suuri merkitys eteläisessä Suomessa. Tavoitteiden toteutumisen vaikutukset ovat näiltä osin selkeästi positiivisia.

4.3.4 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiahuoltoon sekä liikenteeseen

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

Maakuntasuunnitelman 2020 tavoitteet työpaikkojen ja väestönkehitykselle sekä yritystoiminnalle luovat perustan myös maakuntakaavitukselle. Maakuntakaavassa varaudutaan maakuntasuunnitelmassa ennakoitua voimakkaampaan Hämeen väestön ja työpaikkojen määrän kehittymiseen.

Toteutuessaan maakuntakaavan tavoitteet parantavat maakunnan kehitysedellytyksiä ja vetovoimaisuutta. Tähän suuntaan vaikuttavat muun muassa yhteysverkkojen ja yhdyskuntien perusrakenteiden kehittäminen, elinkeinoelämän tarpeiden huomioon ottaminen laajalaisesti sekä asumisen laadun kohottamiseen tähtäävät alueidenkäytölliset tavoitteet.

Hämeessä luontevaa ja keskeistä on kaupunkien ja taajamien sekä maaseudun vuorovaikutus. Tätä sekä maaseudun palvelutason säilymistä pyritään edistämään myös maakuntakaavan tavoitteilla, esimerkiksi matkailun ja luonnon virkistyskäyttöön pohjautuvien yritysten toimintaedellytysten luomisella sekä korkeatasoisten palvelu- ja asumisalueiden osoittamisella. Maaseudun ja haja-asutusalueiden asumisen ja palveluiden

kehitystä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että alueidenkäytön keinot ovat yksinään rajalliset.

Väestö- ja työpaikkakehityksessä tukeudutaan ensi sijassa olemassa oleviin rakenteisiin. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja olemassa olevien perusrakenteiden hyödyntäminen on yhdyskuntataloudellisesti edullista. Tehtyjen investointien käyttöaste paranee ja sitä kautta välillisesti myös taloudelliset voimavarat lisääntyvät.

Yhdyskuntarakennetta eheyttävien tavoitteiden seurauksena rakentaminen ja kerrosala lisääntyvät erityisesti kaupungeissa mutta myös kasvavissa maaseututaajamissa. Kehityksen seurauksena saattaa lisääntyä halukkuus muuttaa kaupunkien lievealueille. Etätöyön lisääntyminen, muutokset työajassa ja -tavoissa höllentävät fyysiseen työympäristöön sitoutumista. Seurauksena on asumisen monimuotoisuuden lisääntyminen ja osin hajautuva kehitys. Vaikutuksena saattaa olla uudenlaisten asumis- ja työskentelykeskittyminen muodostuminen.

Uusien, nykyisistä taajamista osin irrallaan olevien merkittävien asuinalueiden varaaminen hajauttaa rakennetta ja lisää resurssien tarvetta yhdyskuntien perusrakenteiden ja –palveluiden järjestämiseen.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen vaikuttaa yhdyskuntarakenteen kehityssuuntiin ja kaupunkiseutujen yksityisten palveluiden saavutettavuuteen. Maakuntakaavassa pyrkimyksenä on vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittaminen tukemaan olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.

Maakuntakaavaan sisältyy maankäytöllistä varautu-

mista hyvinkin pitkän ajanjakson tarpeisiin esimerkiksi yhteys- ja energiaverkkojen osalta. Tämä aiheuttaa ns. ”odotusvaikutuksia” eli varautuminen saattaa toisaalta vetää puoleensa joitakin toimia mutta toisaalta karkottaa ja muodostaa estevaikutuksen joillekin toiminnolle.

Vaikutukset liikenteeseen ja yhdyskuntahuoltoon

Maakuntakaavalla luodaan puitteet yhteysverkostojen ja yhdyskuntahuollon kehittämiseksi ja rakenteelliselle muotoutumiselle.

Yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja olemassa olevan verkoston hyödyntämiseen tähtäävät tavoitteet tukevat osaltaan liikenteen määrän vähentämistä tai sen kasvun hidastumista. Tavoite yhdistettynä eri kuljetusmuotojen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen vaikuttaa positiivisesti joukko- ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Tätä tavoitetta tuetaan myös seudullisten kevyen liikenteen reittien osoittamisella maakuntakaavassa.

Alueen sijainnista johtuva kauttakulku- ja kasvava työmatkaliikenne alueen ulkopuolelle lisäävät liikenteen ja kuljetusten määriä. Liikkumistarpeet kasvavat ja tieliikenteeseen liittyvät ympäristöhaitat kuten kasvihuonekaasupäästöt, melu ja onnettomuusriskit lisääntyvät. Tämä tapahtuu erityisesti, jos maakunnan kehittyminen painottuu siten, että Hämeessä asutaan ja työssä käydään muualla, esimerkiksi pääkaupunkiseudulla.

Maakuntakaavan ratkaisulla pyritään tarjoamaan korkeatasoisia ja vaihtoehtoisia asumisympäristöjä ja sitä kautta lisäämään asumisen vetovoimaisuutta Hämeessä. Mikäli rinnan tämän tavoitteen kanssa kyetään to-

teuttamaan kilpailukykyisiä elinkeinotoimintojen alueita ja lisäämään alueen työpaikkaomavaraisuutta – vaikutukset erityisesti työmatkaliikenteen kasvuun ovat hillitseviä. Toisaalta vapaa-ajan matkat muodostavat nykyään hyvin merkittävän osan ihmisten liikkumistarpeesta. Vapaa-ajan matkoista suuri osa tehdään henkilöautoilla.

Seudullisten ja maakunnallisten yhdyskuntahuollon verkostojen toteuttamiset lisäävät yhdyskuntien teknisten peruspalveluiden, kuten vesihuollon toimintamuutta ja taloudellisuutta. Seudulliset verkostot johtavat toisaalta isoihin investointeihin, joilla saattaa paikoin olla myös huomattavia vaikutuksia ympäristöön. Seudullisilla verkostoilla tuetaan myös haja-asutusalueiden yhdyskuntahuollon palveluiden toteuttamisen edellytyksiä.

Yhdyskuntien eheyttäminen ja tiivistäminen tulevat nykyisen verkoston ja palveluvarustuksen mahdollisen vajaan kapasiteetin käyttöastetta ja sitä kautta saattavat vaikuttaa vähentävästi uusien verkostojen rakentamistarpeisiin. Yhdyskuntien eheytyminen on varsinkin pienissä taajamissa kaukolämpöverkkojen toteuttamisen ja laajentamisen edellytys.

Häme on pitkälti muualta tuotavan sähkön varassa. Maakunnassa tapahtuva sähköntuotanto perustuu yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuottamiseen. Maakunta-kaavan ratkaisuilla ei tätä tilannetta olennaisesti muuteta. Merkittävimmät energiantuotannon ratkaisut liittyvät todennäköisesti yhdyskuntajätteen energiakäyttöön. Tähän myös maakunta-kaavassa varaudutaan. Vaikutukset ovat jätehuollon kokonaisjärjestelmää tukevia ja valtakunnallisia hyötykäyttötavoitteita edistäviä. Jätteen ener-

giakäyttö vaikuttaa toisaalta ilmapäästöihin. Ratkaisujen ympäristövaikutukset tullaan toteutusvaiheessa selvittämään yva-prosessissa. Myös isojen 400 kV:n sähkölinjojen ympäristövaikutukset selvittää aikanaan toteuttajan toimesta yva-prosessissa. Maakunta-kaavassa tavoitteena on selvittää toteuttamisen kokonaisvaltaiset edellytykset vaihtoehtoineen.

4.3.5 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Maakunta-kaavan kulttuuriympäristöä koskevilla tavoitteilla on toteutuessaan myönteisiä vaikutuksia. Luonteeltaan historiallisen maakunnan identiteetti vahvistuu ja käsitys maakunnan ympäristön kulttuurisista erityispiirteistä selkiytyy.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisemien, kiinteiden muinaisjäännostien ja rakennettujen ympäristöjen säilyminen tulee maankäytön puitteissa turvatuksi. Ympäristön ajallisen kerroksisuuden säilyminen lisää elinympäristön viihtyisyyttä ja maakunnan vetovoimaisuutta niin asumisen ja työnteon kuin matkailunkin kannalta.

Maakunta-kaavalla edistetään vanhan ja uuden rakentamisen kulttuurisesti kestävästä yhteensovittamisesta ja kulttuuriympäristön hoitoa. Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö on vaikeasti mitattava mutta sillä on selvä taloudellinen arvo. Maakunta-kaavan tavoitteet auttavat kohdentamaan kulttuuriympäristön hoitoon osoitettavat

julkiset varat maakunnan kehittämisen kannalta keskeisille alueille.

4.3.6 Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Maakunta-kaavan tavoitteilla tuetaan ekotehokkuutta, luonnonvarojen säästeliästä käyttöä ja koko ympäristön laadun parantumista. Luonnonvarojen kulutuksen lisääntymisestä ja kiihtyvistä hyödyntämisestä johtuvia haitallisia vaikutuksia pyritään lieventämään eri toimijoiden yhteistyöllä ja suunnitelmallisuudella, jonka lähtökohtana on luonnonvarojen kestävä käyttö ja luonnon uusiutumiskyvyn huomioon ottaminen.

Yhdyskuntarakenteen hallitulla kehittämisellä estetään rakenteen hajautumisen aiheuttamia haittoja.

Tieliikenteen kasvuun vaikutetaan ja haitallisia vaikutuksia lievennetään muun muassa siten, että maakunta-kaavan tavoitteena on luoda hyvät edellytykset joukkoliikenteen suotuisalle kehitykselle, erityisesti raideliikenteelle.